

ДЕПАРТАМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ, КУЛЬТУРИ,
НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ
ТА РЕЛІГІЙ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ
ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ
ІМЕНІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА

Особливим дітям – особлива увага

Інформаційний
буклет для батьків

Хмельницький 2021

1. Держави-учасниці визнають, що неповноцінна в розумовому або фізичному відношенні дитина має вести повноцінне і достойне життя в умовах, які забезпечують її гідність, сприяють почуттю впевненості в собі і полегшують її активну участь у житті суспільства.

2. Держави-учасниці визнають право неповноцінної дитини на особливе піклування, заохочують і забезпечують надання, за умови наявності ресурсів, дитині, яка має на це право, та відповідальним за турботу про неї допомогу, щодо якої подано прохання і яка відповідає стану дитини та становищу її батьків або інших осіб, що забезпечують турботу про дитину.

Конвенція ООН про права дитини.
Стаття 23.

Дорогі друзі!

В Україні з кожним роком збільшується кількість дітей з психофізичними особливостями. За даними статистики на 10000 дітей в середньому 5-10 страждають аутизмом, з синдромом Дауна народжуються близько 400 дітей на рік, а на 1000 новонароджених немовлят припадає від 2,5 до 5,9 випадків ДЦП. Такі діти вимагають своєчасної допомоги та соціальної підтримки з боку лікарів, педагогів, батьків та суспільства.

Відповідно до ширшого розуміння інклюзивної освіти та міжнародних документів, діти з особливими потребами – це особи до 18-ти років, які потребують додаткової підтримки в освітньому процесі (діти з порушеннями психофізичного розвитку, діти з інвалідністю, діти-біженці, працюючі діти, діти-мігранти, діти – представники національних та релігійних меншин, діти із сімей з низьким прожитковим мінімумом, безпритульні діти, діти-сироти, діти із захворюваннями СНІД/ВІЛ та інші).

Кожна дитина, незалежно від розвитку та соціальної приналежності, повинна вести повноцінне життя в умовах, які забезпечують її гідність, сприяють впевненості в собі та забезпечують участь у суспільстві. Щоб допомогти дитині з інвалідністю адаптуватися в суспільстві, впоратися зі своєю проблемою, зробити все можливе, щоб вона не відчувала себе самотньою, працюють різні соціальні установи. Сьогодні і бібліотеки для дітей прагнуть позиціонувати себе як установи, де б діти з обмеженими можливостями знайшли заняття для свого розвитку, могли прочитати гарну книгу, взяти участь у цікавому заході. Побто у дитячій бібліотеці потрібно створити такі умови, таке середовище, де б дитина з особливими потребами не була ізольована від реального життя.

Перед бібліотеками стоїть завдання допомогти соціальним працівникам, психологам, вчителям, вихователям та батькам у питаннях соціалізації, адаптації, освіти та розвитку дітей з інвалідністю. У вирішенні таких завдань допоможуть книги:

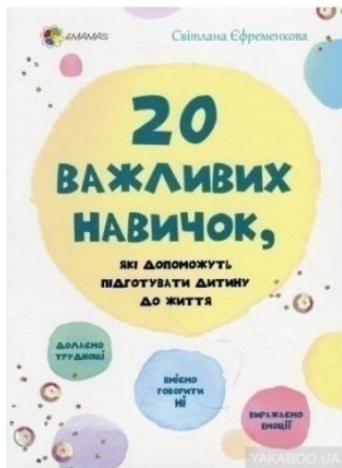
Базима Н.В. Розвиток мовлення дітей з аутизмом / Н.В.Базима. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 144 с. – (Інклюзивне навчання).

Книга містить практичні рекомендації щодо розвитку мовлення у дітей старшого дошкільного віку з аутизмом, опис особливостей психічного розвитку та сенсорики, характеристики поведінки та ігрової діяльності дітей з аутизмом. Особлива увага приділяється комунікативним навичкам таких дітей, їхньому розвитку. Автор надає рекомендації щодо створення психолого-педагогічних умов формування мовленнєвої активності дітей з аутизмом. Книга адресована батькам дітей з аутизмом, а також логопедам, корекційним педагогам, практичним психологам загальноосвітніх та спеціальних дошкільних закладів.

Душка А.Л. Дитина з розладами аутистичного спектра / А. Л. Душка. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 32 с. – (Інклюзивне навчання).

Ця книжка призначена родинам, які стикаються з комплексом проблем, пов'язаних із забезпеченням відповідних умов життєдіяльності дитини з психофізичними вадами. Проблеми, що постають перед батьками дітей з розладами аутистичного спектра, зачіпають усі сфери життя. Автор намагається допомогти розібратися із цими проблемами, надає слушні поради з огляду на особливості дитини і сучасні методики навчання дітей з РАС.

Єфременкова С. **20 важливих навичок, які допоможуть підготувати дитину до життя** : долаємо труднощі, вміємо говорити НІ, виражаємо емоції / С. Єфременкова. – Харків : Основа, 2019. – 96 с. – (4 MAMAS).

Ця книга створена для того, щоб навчити дитину насолоджуватися життям і виховувати всі необхідні для цього навички не тільки в дитини, але і в батьків. Адже батьки завжди будуть першим і головним прикладом, який бачить дитина. Кожна глава книги допомагає виховати в дитини конкретну навичку, яка стане у нагоді для створення не просто успішного, а натхненного, радісного і щасливого життя. Вона про те, що потрібно робити, аби дитина зростала, маючи перед очима приклад щасливих людей (батьків), а також як саме працювати для цього з дитиною.

Колупаєва А.А. **Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі** / А.А.Колупаєва, О.М.Таранченко. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 112 с. – (Інклюзивне навчання).

У книзі висвітлюються особливості розвитку, навчання та виховання дітей із складними порушеннями психофізичного розвитку (порушеннями слуху, зору, церебральним паралічем). Тут вміщені методичні рекомендації щодо організації навчального середовища, методичні прийоми для забезпечення навчальних потреб таких учнів в інклюзивних умовах загальноосвітнього закладу. Описується також специфіка роботи з батьками таких школярів, організація інклюзивної класної кімнати, управління інклюзивним класом. Видання адресоване педагогам загальноосвітніх закладів, методичним працівникам, батькам дітей з особливими потребами, працівникам соціальних служб.

Колупаєва А.А. **Інклюзивна практика: технології навчання** / А.А.Колупаєва, О.М.Таранченко. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 160 с. – (Інклюзивне навчання).

У книзі представлено ефективні технології навчання дітей з особливостями розвитку, рекомендації щодо адаптації дитини та модифікації навчального середовища. Кожен розділ книги висвітлює навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, зору, слуху. Окремі розділи присвячені особливостям роботи вчителів з такими дітьми та організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами.

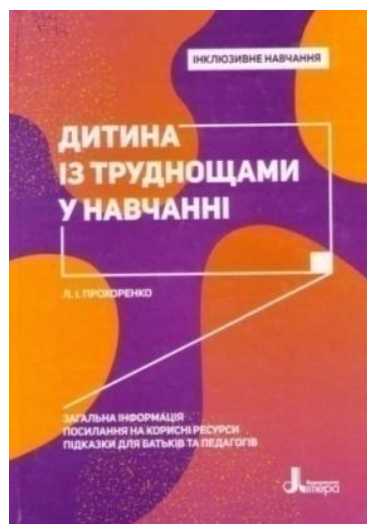
Колупаєва А.А. **Інклюзивне навчання: вибір батьків** / А.А.Колупаєва, О.М.Таранченко. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 56 с. – (Інклюзивне навчання).

Матеріали цієї книги розкривають теоретичні і практичні питання інклюзивного навчання, враховуючи сучасні тенденції, передовий міжнародний та український досвід. Автори книги подають корисні поради щодо забезпечення належних видів адаптації для дитини з особливими освітніми потребами в навчальному закладі. У додатках до книги подані “Положення про інклюзивно-ресурсний центр”, “Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах”, “Асистент вчителя: посадові обов’язки та основні функції”.

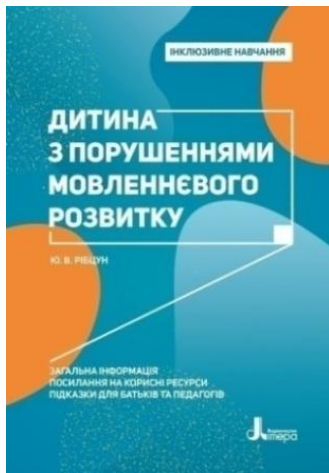
Костенко Т.М. **Дитина з порушенням зору** / Т.М. Костенко. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 40 с. – (Інклюзивне навчання).

Ця книжка адресована батькам, які стикаються з проблемою порушення зору в дитини, а також для педагогів і вихователів інклюзивних навчальних закладів. Для того, щоб дитина, попри ці проблеми, зростала і розвивалась, як всі інші, батькам потрібно багато знати про зір, функції ока, вчасно звертатися до лікаря-офтальмолога. Як підготувати таку дитину до навчання в школі, як правильно вибрати навчальний заклад? На ці та багато інших питань можна знайти відповіді у цій книжці. Крім того, автор надає спеціальні рекомендації: як вчасно розпізнати будь-які порушення зору дитини, як допомогти дитині в разі тяжких порушень тощо.

Прохоренко Л.І. **Дитина із труднощами у навчанні** / Л.І. Прохоренко. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 48 с. – (Інклюзивне навчання).

Ця книга адресована батькам дітей, у яких виявлено порушення когнітивного розвитку, тобто кмітливості, здатності сприймати нову інформацію та запам'ятовувати її, уваги, мовлення, орієнтації у просторі і часі, рухових навичок. Автор розповідає про причини цих порушень, надає конкретні поради щодо розвитку такої дитини. Книга містить відповіді на питання: як формувати мовлення, як навчати дитину гратися, як формувати знання про довкілля та розвивати розумову діяльність дитини.

Рібцун Ю.В. Дитина з порушеннями мовленнєвого розвитку : посібник / Ю.В. Рібцун. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 40 с. – (Інклюзивне навчання).

Це видання рекомендоване для батьків, діти яких мають затримку мовленнєвого розвитку. Найпоширенішим логопедичним висновком є фонетико-фонетичне недорозвинення, тобто порушення процесів формування звуковимовної системи в дітей з різними мовленнєвими розладами. Правильне мовлення – це не тільки чітка звуковимова, а й вміння грамотно висловлювати власні думки, загальний розвиток, культура, успішність дитини в цілому. Саме тому в батьків виникає безліч запитань: що потрібно для повноцінного розвитку мовлення малюка, як запобігти порушенням звуковимови, чи варто віддавати дитину до спеціального дошкільного закладу, куди звертатися по допомогу тощо.

Сухіна І.В. Гіперактивна дитина / І.В.Сухіна. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 40 с. – (Інклюзивне навчання).

Жива, рухлива, активна дитина – що в цьому поганого? Автор видання розповідає, яких дітей можна назвати гіперактивними. Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю виявляється у підвищеній руховій активності, збудливості труднощах концентрації та утриманні уваги, імпульсивності поведінки, проблемах у взаємостосунках з однолітками. Автор розповідає про причини гіперактивності, дає корисні рекомендації щодо підготовки такої дитини до школи, навчання її у шкільному закладі і навіть вибору продуктів харчування. Вихователі і вчителі знайдуть тут також поради стосовно поводження з гіперактивними дітьми в групі дитсадка і в класі.

Чеботарьова О.В. **Дитина із синдромом Дауна** / О.В.Чеботарьова, І.В.Гладченко. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 48 с. – (Інклюзивне навчання).

Як свідчить досвід багатьох країн, люди із синдромом Дауна стають повноцінними членами суспільства, діти можуть ходити у звичайні дошкільні заклади та школи, дорослі – знаходити роботу та створювати сім'ю. Необхідно лише допомогти такій дитині знайти своє місце в житті. Для цього батьки повинні знати якомога більше про особливості розвитку їхньої дитини, її можливості, сучасні методи і технології навчання та виховання. Автори книги пояснюють потенціал дітей із синдромом Дауна, які заняття необхідні таким дітям, як підготувати таку дитину до школи, які існують методики тощо.

Матеріали періодичних видань з питань виховання та навчання дітей з обмеженими можливостями

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

- **Конвенція ООН про права дитини** : прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН, від 20 листоп. 1989 р. та набула чинності 2 верес. 1990 р. – Київ : UNICEF, 2010. – 48 с. : ілюстр.
- **Конституція України** : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 року. – Київ : Велес, 2004. – 64 с.
- **Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання** : Закон України від 5 черв. 2014 р. № 1324 // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 30. – С. 1011.

- **Про внесення змін до Закону України “Про освіту” щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг** : Закон України від 23 трав. 2017 р. № 2053 // *Голос України*. – 2017. – 7 лип. – С. 3.
- **Про заходи, спрямовані на забезпечення додержання прав осіб з інвалідністю** : указ Президента України, 13 груд. 2016 р. // *Урядовий кур’єр*. – 2016. – 16 груд. – С. 11.
- **Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах** : постанова Кабінету Міністрів України, 15 серп. 2011 р. // *Урядовий кур’єр*. – 2011. – 20 серп. – С. 21.

ДІТИ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

- Білогаш О. **Дитина з особливими потребами...** / О. Білогаш // *Майбуття*. – 2012. – № 1.
- Гресь А. **Особливі діти** : дитина із затримкою психічного розвитку (ЗПР) / А. Гресь // *Зростаємо разом*. – 2013. – № 3. – С. 6-7.
- **Діти з особливими потребами: типологія** // *Початкова освіта*. – 2010. – № 42. – С. 6-11.
- Довгаль Ю. **Особливості розумового розвитку дітей із ЗПР** / Ю. Довгаль // *Психолог дошкілля*. – 2013. – № 11. – С. 18-21.
- Єфімова С. **Дивись на нас як на рівних** : темат. зустрічі з учнями / С. Єфімова // *Психолог*. – 2017. – № 21-22. – С. 53-64.
- Ланіна В. **Психологічний супровід дітей із ЗПР** / В. Ланіна // *Психолог дошкілля*. – 2013. – № 11. – С. 22-26.
- Левчук С. **Діти з особливими освітніми потребами** : соціально-психологічний супровід / С. Левчук, А. Штундер, Т. Ярова // *Психолог*. – 2012. – № 10. – С. 50-53.
- Стасів О. **Дивись на нас як на рівних** : [діти з особливими потребами] / О. Стасів // *Початкова освіта*. – 2010. – № 42. – С. 18-23.

СІМ'Я І ДІТИ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

- Вихристюк М. **Діти з особливими потребами** : практичний семінар для батьків / М. Вихристюк // Психолог. – 2018. – № 5-6. – С. 82-84.
- Глуханюк Т. **Допомога сім'ї, в якій росте дитина з порушенням інтелекту** / Т. Глуханюк // Психолог. – 2012. – № 20. – С. 33-36.
- Нагорна О. **Діти з особливими освітніми потребами** : сонячні діти. Співпраця з батьками / О. Нагорна // Початкова освіта. – 2012. – № 47. – С. 2-8.
- Нечитайло Н. **Особливий підхід до “особливих” родин** : з досвіду роботи / Н. Нечитайло, І. Кваріані // Дошкільне виховання. – 2016. – № 1. – С. 10-13.
- Скляньська О. **Служба раннього втручання** : модель комплексної допомоги сім'ям, які мають дітей з особливими освітніми потребами / О. Скляньська // Психолог. – 2012. – № 19. – С. 36-40.
- Харченко Г. **Соціалізація дитини з особливими потребами: роль сім'ї** / Г. Харченко // Психолог. – 2016. – № 23-24. – С. 81-83.

ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

- Бобошко Л. В. **Проблеми навчання іноземній мові дітей з вадами слуху** / Л. В. Бобошко // Все для вчителя. – 2013. – № 9. – С. 29-31.
- Бочковський В. **Робота з дітьми з особливими освітніми потребами** / В. Бочковський // Психолог. – 2011. – № 25. – С. 3-10.
- **Відчувати і розуміти красу природи** : формування елементарних знань про діяльність у природі в дітей з особливими освітніми можливостями // Дитячий садок. – 2013. – № 17. – С. 1-12.

- Герасимович Н. **Долоньки надії** : корекційно-розвивальна програма / Н. Герасимович // Психолог. – 2016. – № 13-14. – С. 50-65.
- Головань Л. **Інклюзивна освіта для дітей з особливими освітніми потребами** / Л. Головань // Психолог. – 2012. – № 19. – С. 10-17.
- Гулько О. **Цікаві картинки** : корекційно-розвивальна програма для дітей дошк. віку з вадами зору / О. Гулько // Психолог дошкілля. – 2016. – № 9. – С. 14-29.
- Гусева Н. **Корекційна допомога дітям із ЗПР** : специфіка організації в умовах інклюзії / Н. Гусева // Психолог дошкілля. – 2016. – № 9. – С. 4-6.
- Дичківська І. **Інклюзивна освіта: шляхи впровадження** / І. Дичківська // Дошкільне виховання. – 2013. – № 12. – С. 3-6.
- Дубейко Л. О. **Діти з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому навчальному закладі** : поради вчителю / Л. О. Дубейко // Педагогічна майстерня. – 2014. – № 10. – Вкладка.
- Дубейко Л. **Школярі з особливими освітніми потребами** / Л. Дубейко // Психолог. – 2013. – № 9. – С. 46-49
- Єремєєва Т.О. **Робота з дітьми, що потребують особливої уваги** : з досвіду роботи / Т. О. Єремєєва // Розкажіть онуку. – 2014. – № 10. – С. 77-88.
- Єсіп О. **Учні з особливими потребами** : корекційно-розвивальна робота психолога / О. Єсіп, В. Литовченко, С. Олейник // Психолог. – 2012. – № 15-16. – С. 102-113.
- Жилка О. І. **Основні правила етичного спілкування з людьми з особливими потребами** : година спілкування з елементами тренінгу для учнів 4-го кл. / О. І. Жилка // Дитина з особливими потребами. – 2018. – № 7. – С. 15-18.
- Збарак О. **Дитина з особливими потребами** : планування й реалізація психолого-педагогічного супроводу / О. Збарак // Психолог. – 2018. - № 1-2. - С. 92-94.
- Іванова О. **Психолого-педагогічний супровід дітей із психофізичними порушеннями** / О. Іванова, О. Юрченко // Психолог. – 2013. – № 23. – С. 35-37.

- Кириченко Т. **“Сонячні діти” у звичайному дитсадку** : з досвіду впровадження інклюзивної освіти / Т. Кириченко, Л. Стадник // Дошкільне виховання. – 2016. – № 8. – С. 16-19.
- Кіт Ю. **Навчаємо читати дитину з обмеженими освітніми потребами** / Ю. Кіт // Початкова школа. – 2020. – № 8. – С. 58-60.
- Клім-Клімашевська А. **Освіта дітей з особливими потребами в умовах інклюзії: досвід Польщі** / А. Клім-Клімашевська // Рідна школа. – 2015. – № 3. – С. 72-74.
- Колупаєва А. **Інклюзія – соціальна модель устрою суспільства** / А. Колупаєва, О. Таранченко // Початкова школа. – 2017. – № 2. – С. 47-50.
- Костюк О. **Весела наука – відтворюють звуки** : дидакт. вправи для дітей з особливими освітніми потребами / О. Костюк // Дошкільне виховання. – 2019. – № 8. – С. 26-27.
- Кропивна О. І. **Особливості розвитку дрібної моторики та дотикового сприйняття дітей з порушенням зору** / О. І. Кропивна // Дитина з особливими потребами. – 2018. – № 8. – С. 9-12.
- Куцолапська А. **Неконтактні діти** : комунікативна система в роботі з дітьми з раннім дитячим аутизмом / А. Куцолапська // Психолог дошкілля. - 2017. - № 4. – Вкладка.
- Лоза С. **Освітній простір для дітей з особливими потребами: реалії та перспективи** / С. Лоза // Психолог. – 2013. – № 2. – С. 49-51.
- Лоза С. **Психолого-педагогічне та клінічне вивчення дітей з особливими потребами** / С. Лоза // Психолог. – 2013. – № 2. – С. 52-55.
- Маланчій В. **Організація роботи з дітьми з особливими освітніми потребами** / В. Маланчій // Початкова школа. – 2014. – № 4. – С. 62-63.
- Мішина А. **Особливі діти в умовах ЗЗСО** : практично-метод. поради / А. Мішина, Т. Доценко, О. Павлюченко // Початкова освіта. – 2018. – № 24. – С. 5-25.

- Музиченко Я. **Кому потрібні “особливі” школярики?** : як впроваджується в Україні інклюзивна освіта / Я. Музиченко // Україна молода. – 2012. – 11 жовт.
- Нагорна О. **Діти з особливими освітніми потребами** : особливості корекційно-виховної роботи / О. Нагорна // Початкова освіта. – 2012. – № 43. – С. 2-8.
- Нагорна О. **Діти з особливими освітніми потребами** : дитячий церебральний параліч / О. Нагорна // Початкове навчання та виховання. – 2012. – № 35-36. – С. 6-10.
- Неверовська І. **Арт-педагогіка та арт-терапія з дітьми з особливими освітніми потребами** : з досвіду роботи / І. Неверовська // Психолог. – 2012. – № 19. – С. 43-47.
- Оржаховська Л. С. **Специфіка роботи з розумово відсталими учнями** / Л. С. Оржаховська // Початкове навчання та виховання. – 2012. – № 16-18. – С. 56-59.
- **Перехід до інклюзивного навчання дітей з особливими потребами** : метод. рекомендації для вчителів загальноосвітніх та спеціальних закладів // Початкова освіта. – 2010. – № 42. – С. 11-18.
- Попова О. **Діти з особливими освітніми потребами** : розвиток інклюзивної освіти в Україні / О. Попова, С. Киричок // Психолог. – 2018. – № 13-14. – С. 90-96.
- Попович О. **Професійна підготовка учнів з обмеженими можливостями** : психолого-педагогічний супровід / О. Попович // Психолог. – 2012. – № 18. – С. 41-49.
- Пручинська М.В. **Використання мультимедійних технологій на уроках ритміки в санаторній школі для дітей з особливими потребами** / М. В. Пручинська // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2015. – № 8. – С. 26-29.
- Рудницька Є. **Прихильність** : емоційне укриття для дитини з аутизмом / Є. Рудницька // Психолог. – 2020. – № 1. – С. 54-61.
- Скрипник Т. **Роль психолога в процесі супроводу дитини з аутизмом в освітньому просторі** / Т. Скрипник // Початкова школа. – 2014. – № 6. – С. 50-52.

- Скрипник Я.Ю. **Використання ізотерапії та хромотерапії як арт-терапевтичного засобу в роботі з дітьми зі зниженим зором** / Я.Ю. Скрипник // Педагогічна майстерня. – 2014. – № 10. – С. 7-8.
- Туріщева Л. В. **Особливості навчання учнів з особливими потребами** / Л. В. Туріщева // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2011. – № 32. – С. 7-16 (вкладка).
- Хмарук Д. Ф. **Формування історико-просторових та історико-часових уявлень в учнів корекційної школи : методичні рекомендації для вчителів історії** / Д. Ф. Хмарук // Дитина з особливими потребами. – 2018. – № 7. – С. 2-6.
- Чайко В. **Навчання дітей з інтелектуальними вадами : виклики та запобігання негативним тенденціям** / В. Чайко // Психолог. – 2016. – № 17-18. – С. 62-69.
- Чорноус Л.В. **Дитина з порушеннями інтелекту в сучасній школі: реалізація індивідуального підходу : поради вчителів української мови та літератури** / Л. В.Чорноус // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2014. – № 34-36. – С. 9-13.
- Шевчук Н. **Навчально-методичне забезпечення інклюзивної освіти** / Н. Шевчук // Дитячий садок. – 2013. – № 27. – С. 13-20.
- Шевчук Н. **Соціальна інтеграція дітей з особливостями психофізичного розвитку** / Н. Шевчук // Дитячий садок. – 2013. – № 27. – С. 3-12.
- Щорс В. В. **Формування гуманного ставлення до дітей з особливими потребами в учасників навчально-виховного процесу** / В. В. Щорс // Початкове навчання та виховання. – 2011. – № 32-33. – С. 2-16 (вкладка).

* * *

- Майструк Н.О. **Проблеми сімей, що виховують дітей з обмеженими фізичними можливостями в сучасній Україні в контексті соціальної роботи** / Н.О.Майструк, А.Р.Лучаківська [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/5445/1/10%20-%203%287%29%20-%2013.pdf> – Назва з екрана. – Дата звернення 1.03.2021 р.

- **Царькова О.В. Особливості реалізації програм державної підтримки дітей з обмеженими можливостями** / О.В.Царькова, О.С.Шульга [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2019-01\(21\)/13.pdf](http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2019-01(21)/13.pdf) – Назва з екрана. – Дата звернення 1.03.2021 р.
- **Діти з обмеженими можливостями : 5 порад для комфортного спілкування** [Електронний ресурс] // Радість дитинства – вільні рухи. – Режим доступу: <http://www.dcp.org.ua/news/7013.html> – Назва з екрана. – Дата звернення 1.03.2021 р.
- **Дітям з особливими освітніми потребами** [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/dityam-z-osoblivimi-potrebam> – Назва з екрана. – Дата звернення 1.03.2021 р.
- **Основи інклюзивної освіти** [Електронний ресурс] // Інклюзивне навчання в Україні. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/inkluzivnenavcannavukraieni/home/1-1-proces-stanovlenna-inkluziie-ta-inkluzivnogo-navcanna/osnovi-inkluzivnoie-osviti> – Назва з екрана. – Дата звернення 1.03.2021 р.
- **Для батьків** [Електронний ресурс] // Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти. – Режим доступу: <https://sites.google.com/view/khmrescenter/dla-batkiv> – Назва з екрана. – Дата звернення 1.03.2021 р.
- **Всеукраїнський фонд “Крок за Кроком”** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ussf.kiev.ua/about/> – Назва з екрана. – Дата звернення 1.03.2021 р.

